

KMMI

Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet
ЗОБО «Центр підтримки угорської культури»

KMMI HÍRLEVÉL IV. évfolyam, 24. (109.) szám. 2012. november 29.

EZ TÖRTÉNT 2012 NOVEMBERÉBEN

ELISMERÉSEK

*Dr. Pellioniszné dr. Poróczai Margit igazgató a Richter Gedeon Alapítvány Kuratóriuma nevében **Halusz Magdolnának**, a Munkácsi Szent István Líceum kémia tanárának a több évtizedes, eredményes oktatói munkásságáért *Magyar Kémia Oktatásért* díjat adott át az MTA Vörösmarty termében.

*A Gyulai Várszínház Őze Lajos-díját 2012-ben **Trill Zsolt** színművész nyerte el Shakespeare A vihar című darabjában Caliban szerepének magas szintű megformálásáért.

*Az idén öten kapták meg a Szervátiusz Jenő-díjat, köztük **Matl Péter** kárpátaljai szobrász vehette át az elismerést.

November

Fontosabb események

2012. november 3. Técsőn a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében immár huszonharmadik alkalommal került megrendezésre az Arany Ősz Kórustalálkozó, mely a Felső-Tisza-vidék egyik legrangosabb kulturális eseménye.

2012. november 9. Hétköznapiak csöppet sem mondható emlékművet állítottak **Glück Gábor** ismert festőművész tiszteletére az Ungvári Nemzeti Egyetem rektori hivatala melletti téren. Az alkotás egy kötömbön álló évő autót ábrázol, amelynek volánja mögött Glück Gábor ül. Mellette a Favágók című híres festményének vázlata, amely annak idején a brüsszeli vilákiállításon a nemzetközi hírnevet hozta meg a művésznak. Az autó hátsó ülésén egy festőállvány található, amely mindenki számára nyilvánvalóvá teszi, hogy a sofőr maga a művész. A festő halálának évfordulójára készített emlékmű **Mihajlo Kolodko** szobrász munkája.

2012. november 9. Kárpát-medencei magyar társadalomkutató műhelyek és intézetek találkozója zajlott le a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége és Lehoczky Tivadar Intézete szervezésében.

2012. november 10. Hívogató muzsikától volt hangos a csetfalvai templomkert. Ezt követően a helyi kultúrházban került megrendezésre a Héttorony fesztivál, amelynek kiemelt programja az Etnofon Zenei Társulás előadásában a *Magyar kancionálé – Zsoltárok, népénekek* című összeállítás volt. Az együttes művészeti vezetője **Kiss Ferenc** zeneszerző, népzeneész, aki édesapja, **Kiss Ferenc** irodalomtörténész révén Péterfalvához kötődik. A csapat tagjai: **Szokolay Dongó Balázs, Bolya Mátyás, Küttel Dávid, Huszár Mihály, Babos Károly.**

Az est a Bürkös zenekar táncházával zárult.

2012. november 9. Önálló feladat- és hatáskörrel bíró diplomáciai képviselletté nyilvánításának ötödik évfordulóját ünnepelte meg Magyarország Beregszászi Konzulátusa. Az ünnepség keretében emléktáblát avattak, amely a nemzeti trikolor és a Szent Koronát ábrázolja. Az emléktábla alkotója Matl Péter munkácsi szobrász.

2012. november 11. Szent Márton-napi búcsúra került Munkácson, ahol a vidék neves borászai mutatkoztak be (Szent Márton a borok bírója is egyben). Az ünnepi sokadalomban mindenki megköstölhatta a Márton-napi libapecsenyét, a finom borokat, élőkép keretében felidéztek Szent Márton életének fontosabb eseményeit (a pannóniai Savaria szülötte Munkács városának is védőszentje).

2012. november 11. A Tiszapéterfalvai és a Tivadarfalvai Református Egyházközség, a Tiszapéterfalvai Kölcsey Ferenc Középiskola, valamint a Tivadarfalvai Református Líceum Tiszapéterfalván, a II. világháború és a sztálinizmus tiszapéterfalvai és tivadarfalvai áldozatai közös emlékművénél hajtott fejet a Gulágon elhunyt helybeli lakosok emléke előtt.

2012. november 13-16. Zeneképzelet címmel Kárpátalja több településén – Beregszászban, Nevetlenfaluban, Mezőkaszonyban, Mezőváriban, Bátyúban, Tiszaújhelyen – tartottak zenés-verses előadásokat Farkas Zsolt és Várnagy Andrea zongoraművészek. Összeállításukkal egyaránt megszólították a felnőtt és a fiatal korosztályt.

2012. november 14. Sütő Kálmán- és Kecskés Béla szavalóverseny zajlott Somban. A MÉKK, a KMMI, a Somi Általános Iskola tantestülete, valamint a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma Sütő Kálmán és Kecskés Béla, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotóinak haláluk 15. évfordulója alkalmából szavalóversenyt rendez a két költő szülőfalujában, Somban. **Zubánics László**, a KMMI elnöke, **Dupka György**, a MÉKK elnöke, **Füzesi Magda** költő és **Deme Ibolya** főszerző, a községi könyvtár vezetőjének köszöntő szavai után az egybegyűltek megismerkedhettek a két költő életrajzával, munkásságuk jellemző vonásaival. Majd **Lőrincz P. Gabriella** Fényhiány, illetve **Bakos Kiss Károly** Része még című új verseskötete került bemutatásra. Ezt követően a beregvidéki falvakból érkező iskolások három korcsoportban mérték össze erejüket. A győztesek értékes könyvjutalomban és oklevélben részesültek.

2012. november 15. A Pro Cultura Subcarpathica szervezésében a Kastanka után Csehov egyfelvonásos komédiáit láthatta a hazai színházkedvelő közönség a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház beregszászi színpadán.

2012. november 16. A Kárpátaljai Költők, Írók, Képzőművészek Magyarországi Alkotóközösségének irodalmi rendezvénye zajlott le Budapesten a Polgárok Házában. Az est moderátor **Lengyel János**, író-újságíró volt. Közreműködött: **Kovács Sándor**, Kárpátalja-kutató, gimnáziumi tanár, a KIKKMAK irodalmi részlegének vezetője, **Schober Ottó**, közíró, a Kárpátaljai Szövetség vezetőségi tagja, **dr. Szöllősy Tibor**, közíró, a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőbizottságának tagja, **Szilvay Ingrid**, képzőművész, költő, **Árva Viktória**, pályakezdő prózaíró. A rendezvényt követően a fellépők könyveiket dedikálták.

2012. november 16. A Szolyvai Emlékparkbizottság, a MÉKK, a KMMI és a Pécsi Német Kör szervezésében Beregszászban, az Európa-Magyar Házban „Ez volt a végállomás”, III. – Időutazás az Urálba, a magyar és német rabok nyomában címmel

nemzetközi konferenciára került sor a sztálini táborokba elhurcolt Kárpát-medencei magyarok és németek emlékére.

A konferencia résztvevőit **Zubánics László** köszöntötte. A KMMI elnöke elmondta, a dokumentumfilm (ami *Idegen ég alatt* címmel bemutatásra került, szerzői: **Havasi János, Jurkovics János**) készítői megpróbálták nyomon követni azt az utat, amelyet a Kárpát-medencéből, így Kárpátaljáról is 1944-1945-ben elhurcolt német, magyar férfiak, nők és magyar hadifoglyok megtettek. A Pécsi Német Kör és egy kisebb kárpátaljai csoport a nyáron elindult Szibériába, és végigjárták a még meglévő fogolytáborokat, temetőket. **Dupka György**, aki a Szolyvai Emlékparkbizottság titkáráként vett részt az expedícióban (rajta kívül Kárpátaljáról **Fusch Andrea** és **Alekszej Korszun** nyugalmazott ezredes utazott Szibériába), röviden beszámolt a kutatóút állomásairól, majd a filmkockákat követve egyenként bemutatta a helyszíneket. A kutatóútról egy több mint 200 oldalas szociográfiai kötet is íródott, amely a napokban látott napvilágot az Intermix Kiadó gondozásában.

Stumft Bálint és **neje, Ilona** a Pécsi Német Kör képviselőiként vettek részt az eseményen, és mint az uráli zarándok út résztvevői szintén beszámoltak ott szerzett élményeikről. **Pocsai Vince** református lelkész, illetve a 93 éves édesapja, id. **Pocsai Vince** is eljött a rendezvényre.

2012. november 17. Gyászünneppel és koszorúzással emlékeztek Kárpátalja magyar férfilakosságának 1944 novemberében kezdődött elhurcolására szombaton Szolyván, az egykori gyűjtőtábor helyén létesített emlékparkban. **Fuchs Andrea** felvezetésében ünnepi beszédet tartott **Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, **Szili Katalin** országgyűlési képviselő, a Nemzeti Összetartozás Bizottságának elnöke, **Gajdos István**, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) elnöke, **dr. Gyüre Csaba**, a Jobbik Magyarországért Mozgalom alelnöke, **dr. Balogh András** történész, az MSZP volt elnökhelyettese is. A felszólalók valamennyien hangsúlyozták az akkori eljárás gyalázatos voltát, aláhúzták: mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ne fordulhasson elő még egy Szolyva a kárpátaljai és általában a magyarság életében. Zárszavában **Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára beszámolt arról a tudományos expedícióról, amelynek keretében a Pécsi Német Kör jóvoltából kárpátaljai kutatók is eljuthattak azokra az Ural-vidéki területekre, ahol honfitársaink tízezrei nyugszanak az egykori sztálini lágerek temetőiben. A megemlékezést egy **Lőrincz P. Gabriella** által elmondott lágereballada és a szolyvai magyar iskola növendékeinek előadása tette emlékezetessé, felemelővé, majd ökumenikus szertartás keretében **Molnár Sándor** ungvári esperes-plébános, püspöki helynök és **Pocsai Vince** református lelkész imádkozott az áldozatok lelki üdvéért. A gyászünneppel az áldozatok emlékművének koszorúzásával zárult.

2012. november 18. Beregszászon az Európa Magyar Házban sor került a Vitézi Rend kárpátaljai tagozatának évről-évre tartott állománygyűlésére. **Vitéz Kövér György** törzskapitány beszámolt az idei eredményekről, köszöntötte a Rend új tagjait, átnyújtotta a vitézi igazolványokat és a Vitézi Rend hazatérésének XX. évfordulójára kiadott Jubileumi emlékérmeket és okleveleket. Az állománygyűlés résztvevői egyhangúlag úgy döntöttek, hogy lehetőségeikhez képest továbbra is támogatják anyagilag a Rend alapítója – vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója lovas szobrának létrehozását.

2012. november 18. A Háló Kárpátaljai Megyei Katolikus Egyesület szervezésében irodalmi estre került sor Nagyszőlősön a Háló Községi Központjában, amelynek előadója **Kacsur András**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színésze volt, aki kedvenc istenes verseiből adott elő egy csokorra valót.

2012. november 19. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelem- és társadalomtudományi intézete által szervezett megemlékezésen hajtottak fejet a jelenlévők a sztálini terror áldozatai előtt. A rendezvényt **Csatáry György** tanszékvezető nyitotta meg, majd **Molnár D. Erzsébet** főiskolai tanár tartott előadást a malenykij robot történelmi következményeiről, emberéleteket, sorsokat meghatározó momentumairól. A megemlékezés után a jelenlévők gyertyás felvonulás keretében koszorúkat helyeztek el Beregszászban a sztálinizmus áldozatainak emlékművénél.

2012. november 19. Lezajlott az Anyanyelvi Konferencia választmányi ülése és közgyűlése, amelyen döntés született arról, hogy a szervezet ügyvezetői tisztségére **Balázs Géza** nyelvész választják meg, **Pomogáts Bélát** irodalomtörténész a jövőben az AK tiszteletbeli elnöke feladatait látja el. A fórum munkájában Kárpátaljáról **Dupka György** és **Zubánics László** vett részt.

2012. november 20. A beregszászi ArtTisza Művészeti Egyesület megtartotta Havasi gyopár című képzőművészeti kiállítását az Európa-Magyar Ház kiállítótermében. Ezúttal a Gyertyánligeten megrendezett alkotótábor során készült munkák kerültek bemutatásra. A családi hangulatú rendezvényt Zubánics László, a KMMI elnöke és Dudar Fanni, Magyarország beregszászi konzulja nyitotta meg.

2012. november 20. Nyolcadik alkalommal rendezte meg az idén hagyományos Hollósy Simon, kárpátaljai kötődésű festőművészről elnevezett alkotótáborát Felsőhidegpatakon (Verhnyj Sztudenijben) a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága. Az itt született alkotásokat II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében **Magyar László** elnök és **Erfán Ferenc** mutatta be.

2012. november 21. Teltházás konferencia tartottak Budapesten a közművelődés változásairól. A konferencia záróeseményeként került sor a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus és stratégiai partnerei között létrejövő együttműködési megállapodások ünnepélyes aláírására. A tanácskozáson felszólalt L. Simon László, az EMMI kulturális államtitkára, Beke Márton, az államtitkárság közművelődési főosztályának helyettes vezetője, Závogyán Magdolna, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főigazgatója, Dr. Kaposi József, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főigazgatója, Dr. Eperjesi Tamás a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet főigazgató-helyettese. A konferencián régióunkat **Zubánics László**, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet képviselte.

2012. november 22. *Firczák Gyula* munkácsi görög katolikus püspök halálának 100. évfordulója alkalmából kiállítással egybekötött emlékkonferenciára került sor a beregszászi Rákóczi-főiskolán.

2012. november 23. A Pro Cultura Subcarpathica szervezésében a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház előadásában Vörösmarty Csongor és Tünde című drámai költeményét láthatta a közönség.

2012. november 23. A sztálini munkatáborok helyi áldozatainak emléke előtt tisztelgett Mezővári közössége. A Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskolában az aznapi szülői értekezletre érkező anyák és apák előtt a tanintézmény 7. osztályos tanulói adtak emlékműsort, amelyet **Bíró Irma** magyarszakos tanár készítette elő.

2012. november 23-25. Háromnapos programsorozattal tisztelgett a Kárpát-medencéből a Szovjetunióba hurcolt magyar és német nemzetiségű kényszermunkások, politikai rabok előtt a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre a baranyai megyeszékhelyen. **Matkovits Kretz Eleonóra**, a szervezet elnöke a pécsi Művészetek és Irodalom Házában nyitotta meg az Itt volt a végállomás - Szovjetunió című rendezvényt. Ugyanott író-olvasó találkozót is tartottak **Dupka György, Berghoffer Róbert, Zsiros Sándor, Stark Tamás** és **Bognár Zalán** részvételével. Ezután levetítették Jurkovics János és Havasi János Idegen ég alatt című filmjét, amely az Urál vidékére civilként elhurcolt malenykij robotosok és hadifogságban meghalt katonák emlékére szervezett utazásról készült. Másnap a megyeháza dísztermébe tervezett konferencián neves történészek, kutatók, régészek adtak elő. **Vlagyimir Motrevics** a második világháború Urálban található magyar hadifogoly-temetőiről, **Dupka György** és **Alekszej Korszun** a kárpátaljai magyarok és németek 1944 és 1955 közötti internálásáról, **Gerhard Seewann** a magyarországi németek 1944-1945-ös elhurcolásáról, **Benkő Levente** a második világháborús magyar fogolysorsról és **Bognár Zalán** a Gulagra hurcolt magyarokról beszélt. A konferenciát DVD-filmek vetítése és kerekasztal-beszélgetés zárta túlélőkkel, leszármazottakkal, kutatókkal, történészekkel és történelemtanárokkal. Vasárnap reggel német-magyar emlékművet tartottak a Széchenyi téri dzsámiban.

Matkovits Kretz Eleonóra hangsúlyozta: a Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter fővédnökségével zajló programok célja, hogy a kényszermunkára hurcoltak történetének kutatásával is foglalkozó nemzetiségi kör felhívja a lakosság figyelmét a téma, illetve az azzal kapcsolatos ismeretek átadásának fontosságára, valamint az áldozatokról való méltó megemlékezésre.

A rendezvényen a felszólalók utaltak rá, hogy az Országgyűlés májusban november 25-ét a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknapijává nyilvánította azzal kapcsolatosan, hogy 1953-ban ezen a napon 1500 politikai elítélt érkezhetett haza a Szovjetunióból. Rámutattak: a Kárpát-medencéből 1944 őszétől hadifogolyként vagy internáltként 800 ezer magyar és német nemzetiségű ember került a Szovjetunióba kényszermunkára, illetve a Gulag telepeire. Közülük sokan sohasem térhettek haza. A pécsi programsorozaton részt vett az emléknapi előterjesztője, **Menczer Erzsébet** fideszes parlamenti képviselő is, akinek édesapja, **Menczer Gusztáv** is a Gulágon raboskodott.

2012. november 24. A beregszászi templom felújítása érdekében tartottak jótékonysági koncert, amelynek előadója **Dévai Nagy Kamilla** és tanítványa, **Fülöp Örs István** voltak. Az eseménynek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

2012. november 26. Ungváron is sztálinizmus áldozataira emlékeztek a Bercsényi úti magyar katonai temetőben. **Dr. Spenik Sándor**, az UNE magyar karának dékánja, az UMDSZ városi szervezetének elnöke, **Dupka György**, a MEKK elnöke megkoszorúzta az itt felállított emlékjelet.

2012. november 28. Az ungvári Dayka Gábor Középiskola és védnöki testülete a tanintézet dísztermében megemlékezés tartott a sztálinizmus áldozatainak emlékére. A rendhagyó történelemóra keretében került sor **Dupka György** *Hová tűnt a sok virág?* című szociográfiai kötetének bemutatására, majd a jelenlévők megtekintették **Jurkovics János** és **Havasi János** *Idegen ég alatt* című filmjét. A kötet és a film az Ural vidékére elhurcolt malenykij robotosok és hadifogságban meghalt katonák emlékére szervezett utazást örökítette meg. A rendezvényt követően a Vitézi Rend kárpátaljai törzskapitánysága koszorúzással egybekötött megemlékezést szervezett a Bercsényi úti magyar katonai temetőben.

2012. november 29. A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. – Magyarország Háza és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közös rendezésében Kárpátalja kulturális örökségét felvillantó estre került sor Budapesten. Bemutatkozott az Örökség néptáncegyüttes, a Hímes néptáncegyüttes, a Betyárok táncegyüttes, a Borzsa-Vári zenekar, a **Fekete Zsuzsa** vezette Szabolcs együttes, **Kész Réka**, a Salánki Mikes Kelemen Középiskola tanulója és **Jakab Dániel**, a 2012. évi XI. Oroszi Mesemondó Verseny első helyezettje.

2012. november 29. Vörösmarty Mihály Tekéntetes úr című székely népmese nyomán készült mesejátékának színházi előadására került sor a beregszászi színházban.

2012. november 29. Roma Felzárkózás Kárpátalján címmel került sor szakmai konferenciára Magyarország Beregszászi Konzulátusa, a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közös szervezésében, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Külügyminisztérium, a Nemzeti Kulturális Alap és a Kárpátaljai Református Egyházkerület támogatásával. A konferencia Beregszászi Roma Nap részét képezte.

2012. november 29. Berettyóújfaluba a Bella Costa étteremben **Dupka György** író megnyitotta **Kocsis Csaba** fotóművész *Adventtől vízkeresztig* című kiállítását. Az alkotások között számos kárpátaljai vonatkozású munka is szerepel. A vándorkiállítás anyaga 2013. január 20-tól a beregszászi Európa-Magyar Házban is megtekinthető lesz.

2012 november folyamán. **Bakos Kis Károly** *Része még* és **Lőrincz P. Gabriella** *Fény-hiány* című új verses kötetének, valamint az Együtt 2012/5. számának bemutatójára került sor a Somi Általános Iskolában és a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában.

Összeállította: *Dupka György és Zubánics László*

Folyamatos rendezvények, tennivalók:

Folyamatos tennivalók. Közgyűjteményi állománygyarapítás, ukrainai magyar nyomtatott hungarikumok, hanganyagok gyűjtése, feldolgozása. Közművelődési rendezvények szervezése, koordinálása, szakmai tanácsadás, adatbázis gondozás. Kisebbségkutató programok koordinálása, a KMMI-füzetek kiadása.

Képzőművészeti kiállítás. Fotókiállítás, könyv- és sajtókiállítás. Együtt c. irodalmi, művészeti és kulturális folyóirat kiadása. Kárpátaljai Magyar Krónika kiadása. Honlap (www.kmmi.org.ua) gondozás, frissítés, adatfeltöltés. Ön a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége hírlevelét olvassa. A hírlevél irodalmi, művészeti híreket, információkat tartalmaz.

A levelezési lista nyilvános, ahhoz bárki csatlakozhat, s bármely tag felvetetheti mások címét.